

HENRICI DENZINGER

ENCHIRIDION
SYMBOLORUM

DEFINITIONUM ET DECLARATIONUM
DE REBUS FIDEI ET MORUM

QUOD POST CLEMENTEM BANNWART
ET IOANNEM B. UMBERG S. I. DENUO EDIDIT
CAROLUS RAHNER S. I.

EDITIO 30

~~AA~~
~~40~~
~~10~~
B 57

λόγον. «Ἐγὼ γὰρ, φησι, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμεν»· καὶ «ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί». Οὕτω γὰρ ἂν καὶ ἡ θεία τριάς καὶ τὸ ἅγιον κήρυγμα τῆς μοναρχίας διασώζοιτο.

sorum esse unitum. Quippe «Ego, inquit, et Pater unum sumus» [Io 10, 30], et: «Ego in Patre, et Pater in me est» [Io 14, 10]. Ita scilicet divina Trinitas et sancta monarchiae praedicatio integra servabitur.

S. FELIX I 269—274.
S. EUTYCHIANUS 275—283.
S. CAIUS 283—296
S. MARCELLINUS 296—304.

Conc. ILLIBERITANUM¹ inter 300/306².

De indissolubilitate matrimonii.

52a Can. 9. Item foemina fidelis, quae adulterum maritum reliquerit fidelem et alterum ducit, prohibeatur ne ducat; si duxerit, non prius accipiat communionem, nisi quem reliquerit prius de saeculo exierit; nisi forte necessitas infirmitatis dare compulerit.

De coelibatu clericorum.

52b Can. 27. Episcopus, vel quilibet alius clericus, aut sororem aut filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat; extraneam nequaquam habere placuit.

52c Can. 33. Placuit in totum prohibere episcopis, presbyteris et diaconibus, vel omnibus clericis positus in ministerio, abstinere se a coniugibus suis et non generare filios: quicumque vero fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

De baptismo et confirmatione.

52d Can. 38. Loco peregre navigantes aut si ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem, qui lavacrum suum integrum habet nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positum catechumenum, ita ut, si supervixerit,

¹ Elvira Hispaniae.
² Msi II 10 C sq; Hrd I 251 sqq; coll. Hfl I 166 et 168. Alios canones huius Concilii vide apud Kch n. 330 sqq.

ad episcopum eum perducatur, ut per manus impositionem perfici possit.

Can. 77. Si quis diaconus regens plebem sine episcopo^{52e} vel presbytero aliquos baptizaverit, episcopus eos per benedictionem perficere debet; quod si ante de saeculo recesserint, sub fide, qua quis credidit, poterit esse iustus.

S. MARCELLUS 308—309.
S. EUSEBIUS 309 (vel 310).
S. MILTIADES 311—314.

S. SILVESTER I 314—335.

Conc. ARELATENSE¹ I 314.

Plenarium (contra Donatistas).

De baptismo haereticorum².

Can. 8. De Afris, quod propria lege sua utuntur, ut⁵³ rebaptizent, placuit, ut si ad Ecclesiam aliquis de haeresi venerit, interrogent eum symbolum, et si perviderint eum in Patre et Filio et Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum. Quodsi interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.

Can. 15. Ut diacones non offerant v. Kch 373.

53*

Conc. NICAENUM I 325.

Oecumenicum I (contra Arianos).

Symbolum Nicaenum³.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ

[Versio Hilarii Pictavi.] Cre-54 dimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium et invisibilium factorem. Et in unum

¹ Arles Galliae. ² Msi II 472 A; Hrd I 265 A; Hfl I 209.

³ J. Ortiz de Urbina, El Símbolo Niceno (Madrid 1947) 21 sq. H 160 sqq; coll. Hfl I 314; ML 10, 536 A; Msi II 666 C sq (cf. V 688); Hrd I 946 E 311 (1244); cf. KBdS 146; Bar(Th) ad 325 n. 73 sqq (4, 127 b sqq); C. H. Turner, Eccl. occid. monumenta iuris antiquissima. T. I, fasc. I, pars 2 (1904) 106 sqq.

Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ τε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Τοὺς δὲ λέγοντας ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι ἢ κτιστὸν ἢ τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία.

Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc est de substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, unius substantiae cum Patre (quod Graece dicunt homousion), per quem omnia facta sunt, quae in coelo et in terra, qui propter nostram salutem descendit, incarnatus est et homo factus est et passus est, et resurrexit tertia die, et ascendit in caelos, venturus iudicare vivos et mortuos. Et in Spiritum Sanctum.

Eos autem, qui dicunt: «Erat, quando non erat», et «Antequam nasceretur, non erat», et «Quia ex non existentibus factus est aut ex alia subsistentia vel essentia», dicentes esse aut «convertibilem aut mutabilem filium Dei», hos anathematizat catholica et apostolica Ecclesia¹.

De baptismo haereticorum et moribundorum viatico².

55 η'. Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς Καθαροὺς ποτε, προσερχομένων δὲ τῇ καθο-

[Versio Dionysii Exig.³] Can. 8. De his, qui se cognominant Catharos [Novatiani] [id est

¹ Huius damnationis textus latinus ex ACOec I 3 P. 1, p. 121 desumitur.

² Hrd I 326 D sq 331 C 330 B (cf. 431 E 437 A 434 E sq); coll. Hfl I 407 417 427; Msi II 671 B (cf. 896) 675 B 673 D sq (cf. 900).

³ C. H. Turner, Eccl. occid. mon. iuris antiq. T. I. fasc. I, p. 2, 262 sqq.

λικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε χειροθετούμενους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ· πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογήσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασιν· τουτέστι καὶ διγάμοις κοινωεῖν καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν. . . .

ιθ'. Περὶ τῶν Παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος· εἰ δὲ τινες ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονεῖσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου. . . .

ιγ'. Περὶ δὲ τῶν ἐξοδούντων ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος φυλαχθήσεται καὶ νῦν, ὥστε εἴ τις ἐξοδεύοι, τοῦ τελευταίου καὶ ἀναγκαιοτάτου ἐφοδίου μὴ ἀποστερεῖσθαι· εἰ δὲ ἀπογνωσθεῖς καὶ κοινωνίας πάλιν τυχῶν, πάλιν ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετασθῆ, μετὰ τῶν κοινωνούντων τῆς εὐχῆς μόνης ἔστω· καθόλου δὲ καὶ περὶ παντὸς οὔτινος ἐξοδεύοντος, αἰτούντος τοῦ μετασχεῖν εὐχαριστίας

mundos), si aliquando venerint ad Ecclesiam catholicam, placuit sancto et magno Concilio, ut impositionem manus accipientes, sic in clero permaneant. Haec autem prae omnibus eos scriptis convenit profiteri, quod catholicae et apostolicae Ecclesiae dogmata suscipiant et sequantur; id est, et bigamis se communicare et his qui in persecutione prolapsi sunt. . . .

Can. 19. De Paulianistis 56 ad Ecclesiam catholicam confugientibus definitio prolata est, ut baptizentur omnimodis. Si qui autem de his praeterito tempore in clero fuerunt, si quidem immaculati et irreprehensibiles apparuerint, baptizati ordinentur ab episcopo Ecclesiae catholicae.

Can. 13. De his, qui ad 57 exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur; ita ut, si quis egreditur e corpore, ultimo et necessario viatico minime privetur. Quod si desperatus, et consecutus communionem, oblationisque particeps factus, iterum convaluerit, sit inter eos, qui communionem orationis tantummodo consequuntur. Generaliter autem omni cui-

Item ordo Prophetarum. Esaiæ l. 1, Hieremias l. 1, cum Cinoth, id est lamentationibus suis, Ezechiel l. 1, Danihel l. 1, Osee l. 1, Amos l. 1, Micheas l. 1, Iohel l. 1, Abdias l. 1, Ionas l. 1, Naum l. 1, Abbacuc l. 1, Sophoniae l. 1, Aggei l. 1, Zachariae l. 1, Malachias l. 1.

Item ordo storiarum. Iob l. 1, Tobias l. 1, Esdrae ll. 2, Hester l. 1, Iudit l. 1, Machabeorum ll. 2.

Item ordo scripturarum Novi et aeterni Testamenti, quem sancta et catholica suscipit Ecclesia. Evangeliorum secundum Matheum l. 1, secundum Marcum l. 1, secundum Lucam l. 1, secundum Iohannem l. 1.

Epistolae Pauli [apostoli] numero quatuordecim. Ad Romanos una, ad Corinthios duas, ad Ephesios 1, ad Thessalonicenses 2, ad Galatas 1, ad Philippenses 1, ad Colossenses 1, ad Timotheum 2, ad Titum 1, ad Filimonem 1, ad Hebraeos 1.

Item Apocalypsis Iohannis liber 1. Et Actus Apostolorum l. 1.

Item epistolae canonicae numero septem. Petri Apostoli epistolae duae, Iacobi Apostoli ep. una, Iohannis Apostoli ep. una, alterius Iohannis presbyteri ep. duae, Iudae Zelotidis apostoli ep. 1 [v. n. 162 sqq.]¹.

Explicit canon Novi Testamenti.

Conc. CONSTANTINOPOLITANUM I 381.

Oecumenicum II (contra Macedonianos etc.).

Damnatio haereticorum².

85 α'. Μη ἀθετείσθαι τὴν πίστιν τῶν πατέρων τῶν τριακοσίων δεκαοκτώ, τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων· ἄλλα μένειν ἐκείνην κυρίαν, καὶ ἀναθεματισθῆναι πᾶσαν αἵρεσιν· καὶ ἰσχυρῶς τὴν τῶν Εὐνομιανῶν,

Can. 1. [Versio Dionysii Exig.] Fidem non violandam Patrum trecentorum decem et octo, qui apud Nicaeam Bithyniae convenerunt; sed manere eam firmam et stabilem. Anathematizandam omnem haeresim, et spe-

¹ Quidam etiam eam partem «Decreti Gelasiani», quae de Primatu et Sedibus Patriarchalibus agit, DAMASO attribuunt [v. n. 162]; cf. Zahn et Thiel II. cc. et C. H. Turner, *Eccles. occid. monumenta iuris antiquissima* T. I, fasc. 1, pars 2, p. 156 sqq. et fasc. 2, pars 1, p. XIV.

² Msi III gr. 607 E, lat. 668 D coll. Hb II 14; Hrd I 309 A.

εἶπουν Ἀνομοίων· καὶ τὴν τῶν Ἀρειανῶν, εἶπουν Εὐδοξιανῶν· καὶ τὴν τῶν Ἡμερειανῶν, ἤγουν Πνευματομάχων· καὶ τὴν τῶν Σαβελλιανῶν, Μαρκελλιανῶν καὶ τὴν τῶν Φωτειανῶν καὶ τὴν τῶν Απολιναριστῶν.

cialiter Eunomianorum vel Anomianorum, et Ariatorum vel Eudoxianorum, et Macedonianorum vel Spiritui Sancto resistentium, et Sabellianorum, et Marcellianorum, et Photinianorum, et Apollinarianorum

Symbolum «Nicaeno-Constantinopolitanum»¹.

Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἓνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀνα-

[Versio Dionysii Exig.] Cre-86 dimus [Credo] in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre [Filius Dei unigenitus. Et ex Patre natus] ante omnia saecula. [Deum de Deo, lumen de lumine] Deum verum de Deo vero. Natum [Genitum], non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et salutem nostram [et propter nostram salutem] descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et humanatus [homo factus] est. Et crucifixus est [Crucifixus etiam] pro nobis sub Pontio

¹ ACOec II 1 P. 2, 80; Msi III 565 A; H 165 sq; Missale Romanum; Hrd I 813 B; ML 48, 772 A; Bar(Th) ad 381 n. 29 (5, 461 b). Cf. Rev. d'hist. eccl. 32 (1936) 809 sqq. (J. Lebon). — Textum paulo mutatum Theodori Mops. v. apud A. Rücker, *Ritus baptismi et Missae* . . . Monasterii 1933, 42 sq. — Hoc symbolum post Synodos EPHESINAM et CHALCEDONENSEM in Ecclesiae Orientalis usum liturgicum transiit; quod idem in Occidente circa finem saec. 8 per S. Paulinum Aquileiensem — contra Adoptianos — factum est. — Quae uncis inclusa sunt, textum liturgicum exhibent, qualis fere a S. Paulino confectus est, *Rech. de théol. anc. et méd.* I (1929) 7 sqq. (B. Capelle).

πάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ἀνελοῦντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ κάθειζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. Εἰς μίαν ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Πρὸς δόξα καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Exspectamus [Et exspecto] resurrectionem mortuorum, et vitam futuri [venturi] saeculi. Amen.

S. SIRICIUS 384—398.

De primatu Romani Pontificis².

[Ex ep. (1) «Directa ad decessorem» ad Himerium episc. Tarraconensem, 10. Febr. 385.]

87 . . . Consultationi tuae responsum competens non negamus, quia officii nostri consideratione non est nobis dissimulare, non est tacere libertas, quibus maior cunctis

¹ Additamentum «Filioque» in Hispania primum factum est. Hinc in Galliam, deinde in Germaniam mos iste transiit, ut patet ex liturgia Gallicana Monei saeculi V incuntis, Synodo Foroiuliensi 791, Francofordensi 794, Aquisgranensi 809, quae a LEONE III petit, ut ab Ecclesia Romana reciperetur. Id tamen LEO, non quod dogma reiceret, sed quod aliquid traditae formae addere vereretur [cf. n. 125 148 159], recusavit. Postmodum vero, cum S. Henricus a BENEDICTO VIII, ut symbolum Romae inter missarum solemniam decantaretur, impetravit, et additamentum receptum est. Quod denique in Synodis oecumenicis LUGDUNENSI II [n. 460] et FLORENTINA [n. 631] a Latinis simul et Graecis admissum est. ² Cst 624; Jf 256 a. Add.; ML 13, 1132 C; Msi III 656 D; Hrd I 847 C.

christianae religionis zelus incumbit. Portamus onera omnium, qui gravantur; quin immo haec portat in nobis beatus apostolus PETRUS, qui nos in omnibus, ut confidimus, administrationis suae protegit et tuetur heredes.

De baptismo haereticorum¹.

[Ex eadem epistola ad Himerium.]

(1, 1) Prima itaque paginae tuae fronte signasti, baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem catholicam festinare et quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle: quod non licet, cum hoc fieri et Apostolus vetet [cf. Eph 4, 5; Hebr 6, 4 sqq (?)] et canones contradicant et post cassatum Ariminense Concilium missa ad provincias a venerandae memoriae praedecessore meo LIBERIO generalia decreta² prohibeant. Quos nos cum Novatianis aliisque haereticis, sicut est in Synodo constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus episcopalis manus impositione catholicorum conventui sociamus, quod etiam totus Oriens Occidensque custodit; a quo tramite vos quoque posthac minime convenit deviare, si non vultis a nostro collegio synodali sententia separari³.

De matrimonio christiano⁴.

[Ex eadem epistola ad Himerium.]

(4, 5) De coniugali autem velatione requisivisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus prohibemus: quia illa benedictio, quam nupturae sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.

(5, 6) De relapsis in voluptates ante mortem demum sublevandis v. Kch n. 657. 88

¹ Cst 624 C sq.

² Haec decreta non iam exstare videntur.

³ Post haec demum celeberrima illa de rebaptismo controversia ad finem tendit [v. n. 46 sq 53 55]. Concilium Carthaginense I sub Grato a. 348 s. 349, can. 1 [Msi III 145 B] rebaptismum prohibuit, Laodicenum inter 341 et 381, can. 7 et 8 Cataphrygas rebaptizandos, Novatianos vero et Quartodecimanos christate tantum unguendos statuit (v. Kch n. 521 sq); et Arelatense II a. 443 (452?) can. 16 Photinianos vel Paulianistas baptizare iussit (v. Kch n. 878). Exstat etiam hac de re Synodi CONSTANTINOPOLITANAE I a. 381 canon (7) [Msi III 563 B], qui tamen in conc. Constantinopolitano anni 382 ortus esse videtur.

⁴ Cst 628 C; ML 13, 1136 sq; Msi III 657 A; Hrd I 848 B.

Conc. EPHESINUM 431.

Oecumenicum III (contra Nestorianos).

De incarnatione¹.

[Ex epistola II S. Cyrilli Alex. ad Nestorium, lecta et approbata in actione I.]

111a Οὐ γὰρ φαμεν ὅτι ἡ τοῦ Λόγου φύσις μεταποιηθεῖσα γέγονε σὰρξ· ἀλλ' οὐδὲ ὅτι εἰς ὄλον ἄνθρωπον μετεβλήθη, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι σάρκα ἐ(μ)ψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ ἐνώσας ὁ Λόγος ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, ἀφράστως τε καὶ ἀπερινοήτως γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ κεχηματίκεν υἱὸς ἀνθρώπου, οὐ κατὰ θέλησιν μόνην, ἢ εὐδοκίαν· ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐν προσλήψει προσώπου μόνου· καὶ ὅτι διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἐνότητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύσεις· εἰς δὲ ἕξ ἀμοιβῶν Χριστὸς καὶ Υἱός· οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἐνωσιν· ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα Κύριον καὶ Χριστὸν καὶ Υἱόν, θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπαμήρητου πρὸς ἐνότητα συνδρομῆς... Οὐ γὰρ πρῶτον ἀνθρώπου, ἐγεννήθη κοινῶς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου· εἰθ' οὕτως καταπεροῦτήκεν ἐπ' αὐτὸν ὁ Λόγος· ἀλλ' ἕξ αὐτῆς μήτρας ἐνωθεῖς ὑπομείναι λέγεται γέννησιν σαρκικήν,

Neque enim dicimus Verbi naturam per sui mutationem carnem esse factam; sed neque in totum hominem transformatum ex anima et corpore constitutum; asserimus autem Verbum, unita sibi secundum hypostasim carne animata rationali anima, inexplicabili incomprehensibilique modo hominem factum, et hominis Filium exstitisse, non per solam voluntatem, sive per solam personae assumptionem. Et quamvis naturae sint diversae, vera tamen unione coeuntes, unum nobis Christum et Filium effecerunt; non quod naturarum differentia propter unionem sublata sit, verum quod divinitas et humanitas secreta quadam ineffabilique coniunctione in una persona unum nobis Iesum Christum et Filium constituerint... Non enim primo vulgaris quispiam homo ex Virgine ortus est, in quem Dei Verbum deinde se demiserit; sed in ipso utero carni unitum secundum carnem pro-

¹ ACOec T. I, vol. I, pars I, p. 25 sq; cf. ib. pars 2, p. 13; vol. II, p. 38; vol. III, p. 21; vol. V, pars I, p. 50; Msi IV 1128; Hrd I 1278; II 115; Hfl II 160 185.

ὡς τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν γέννησιν οἰκειούμενος. . . .
Οὕτως τεθαροσῆκασι, θεοτόκον εἰπεῖν τὴν ἁγίαν παρθενον.

genitum dicitur, utpote suae carnis generationem sibi ut propriam vindicans. . . . Ita [scl. sancti Patres] non dubitaverunt sacram virginem Deiparam appellare.

De primatu Romani Pontificis¹.

[Ex oratione Philippi Legati Romani Pontificis in actione III.]

Οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν, μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς αἰῶσιν ἐγνώσθη, ὅτι ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος Πέτρος, ὁ ἕξαρχος καὶ κεφαλὴ τῶν ἀποστόλων, ὁ κίων τῆς πίστεως, ὁ θεμέλιος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ λυτρωτοῦ τοῦ γένους τοῦ ἀνθρώπινου, τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἐδέξατο καὶ αὐτῷ δέδοται ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας· ὅστις ἕως τοῦ νῦν καὶ αἰεὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις καὶ Ζῆ, καὶ δικάζει.

Nulli dubium, imo saeculis 112 omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque PETRUS Apostolorum princeps et caput, fideique columna, et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Iesu Christo, salvatore humani generis ac redemptore, claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit, et iudicium exercet [v. n. 1824].

Anathematismi seu Capitula Cyrilli² (contra Nestorium)³.

α'. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον (γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον) ἀνάθεμα ἔστω.

β'. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ, σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνώσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρός λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεὸν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον· ἀνάθεμα ἔστω.

Can. 1. Si quis non confitetur, 113 Deum esse veraciter Emmanuel, et propterea Dei genitricem sanctam virginem (peperit enim secundum carnem carnem factum Dei Verbum), A. S.

Can. 2. Si quis non confitetur, 114 carni secundum subsistentiam unitum Dei Patris Verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem, A. S.

¹ Msi IV 1295 B sq; Hrd I 1477 B; Hfl II 200 sq; ACOec I, I, 3, 106.

² Nestorius a conc. EPHESINO damnatus quasi «in globo» et depositus est 22. Iunii 431 [Msi IV 1211 C]. — Anathematismos istos, qui additi sunt epistolae, quam S. Cyrillus et synodus Alexandria a. 430 ad Nestorium dederant, Conc. V [CONSTANTPL. II] tamquam partem «gestorum, quae Ephesi acta sunt» retulit et collaudavit [Msi IX 327 C sq].

³ Conc. EPHESINUM epistolam S. Cyrilli n. 111 a positam, non autem hanc approbasse ostendit P. Galtier, Rech. de science rel. 23 (1933) 45 sqq. Anathematismos Nestorii contra Cyrillum v. Kch n. 796 sqq.

⁴ ACOec T. I, vol. I, pars I, p. 40 sqq; ML 48, 840 A sqq; Msi IV 1081 D sqq (gr.); H 312 sqq; Hrd I 1291 E sqq; cf. Hfl II 170 sqq; Bar(Th) ad 439 n. 50 sqq (7, 323 sqq).

115 γ'. Εἰ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαίρει τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἔνωσην, μόνῃ συναπτῶν αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ἀυθεντίαν ἢ δυναστείαν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἔνωσην φυσικὴν ἀνάθεμα ἔστω.

116 δ'. Εἰ τις προσώποις δυσὶν ἤγουν ὑποστάσει, τὰς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διανέμει φωνάς, ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένης, ἢ παρ' αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ· καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπων παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ· ἀνάθεμα ἔστω.

117 ε'. Εἰ τις τολμᾷ λέγειν θεοφόρον ἀνθρώπον τὸν Χριστόν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, ὡς υἱὸν ἑνα καὶ φύσει, καθὼ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος καὶ κεκοινωνήκει παραπλησίως ἡμῶν αἵματος καὶ σαρκός· ἀνάθεμα ἔστω.

118 ς'. Εἰ τις τολμᾷ λέγειν, Θεὸν ἢ δεσπότην εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ Θεὸν τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ λόγου κατὰ τὰς γραφάς· ἀνάθεμα ἔστω.

119 ζ'. Εἰ τις φησὶν, ὡς ἀνθρώπον ἐνηργησθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς εἰδοσίαν περιήφθαι, ὡς ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπάρχοντι· ἀνάθεμα ἔστω.

120 η'. Εἰ τις τολμᾷ λέγειν, τὸν ἀναληφθέντα ἀνθρώπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχεματίζειν Θεὸν, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ (τὸ γὰρ «οἶν» αἰεὶ προστιθέμενον) τοῦτο νοεῖν ἀναγκάσει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μὴ προσκυνήσει τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ μίαν αὐτῷ

Can. 3. Si quis in uno Christo dividit substantias post unionem, sola eas conexione coniungens ea, quae secundum dignitatem est vel etiam auctoritatem aut potestatem, ac non potius conventu, qui per unitatem factus est naturalem, A. S.

Can. 4. Si quis personis duabus vel subsistentiis eas voces, quae in Apostolicis scriptis continentur et Evangelicis, dividit, vel quae de Christo a sanctis dicuntur, vel ab ipso etiam de seipso, et has quidem velut homini, qui praeter Dei Verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam dignas Deo soli Dei Patris Verbo deputaverit, A. S.

Can. 5. Si quis audeat dicere, Christum hominem theophoron, id est Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam unum Filium per naturam, secundum quod Verbum caro factum est, et *communica vit similiter* ut nos *carni et sanguini* [Hebr 2, 14], A. S.

Can. 6. Si quis dicit, Deum esse vel dominum Christi Dei Patris Verbum, et non magis eundem ipsum confitetur Deum simul et hominem, propterea quod *«Verbum caro factum est»* secundum Scripturas [Io 1, 14], A. S.

Can. 7. Si quis velut hominem Iesum operatione Dei Verbi dicit adiutum, et ei Unigeniti gloriam tanquam alteri praeter ipsum existenti tribuit, A. S.

Can. 8. Si quis audet dicere assumptum hominem coadorandum Deo Verbo, et conglorificandum et connuncupandum Deum tanquam alterum cum altero (nam «con» syllaba semper adiecta hoc coget intelligi) ac non potius una supplicatione veneratur Emmanuel unamque

τὴν δοξολογίαν ἀνάπτει, καθὼ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω.

θ'. Εἰ τις φησὶ, τὸν ἑνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν δεδοξάσθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἄλλοτρια δυνάμει τῇ δι' αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν κατὰ πνευμάτων ἀκαδύνασθαι κατὰ πληροῦν εἰς ἀνθρώπων, καὶ τὸ θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ πῶς τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα φησὶν, δι' οὗ καὶ ἐνήργηκε τὰς θεοσημείας· ἀνάθεμα ἔστω.

ι'. Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστόν, ἢ θεία λέγει γραφή, προσκεκόμικε δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν εἰς οὐμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ· εἰ τις τοίνυν ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαι φησὶν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, ὅτε γέγονε σὰρξ καὶ καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν ἰδικῶς ἀνθρώπον ἐκ γυναικός· ἢ εἰ τις λέγει, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεργεῖν αὐτὸν τὴν προσφορὰν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν (οὗ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν) ἀνάθεμα ἔστω.

ια'. Εἰ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἴδιαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινός παρ' αὐτὸν συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἤγουν ὡς μόνην θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιόν, ὡς ἐφημεν, ὅτι γέγονεν ἴδια τοῦ λόγου, τοῦ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα ἔστω.

ιβ'. Εἰ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκί, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκί, καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκί, γεγονότα τε πρῶτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, καθὼ ζωὴ τέ ἐστι καὶ ζωοποιός ὡς Θεός· ἀνάθεμα ἔστω.

ei glorificationem dependit, iuxta quod *Verbum caro factum est* [Io 1, 14], A. S.

Can. 9. Si quis unum Dominum Iesum Christum glorificatum dicit a Spiritu Sancto, tanquam qui aliena virtute per eum usus fuerit et ab eo acceperit efficaciam contra immundos spiritus et posse in hominibus divina signa perficere, ac non potius proprium eius Spiritum dicit per quem divina signa complevit, A. S.

Can. 10. *Pontificem et Apostolum confessionis nostrae* [Hebr 3, 1] factum esse Christum, divina Scriptura commemorat. *Obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo* [Eph 5, 2] et Patri. Si quis ergo Pontificem et Apostolum nostrum dicit factum non ipsum Dei Verbum, quando *caro factum est* [Io 1, 14] et iuxta nos homo, sed velut alterum praeter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut si quis dicit, et pro se obtulisse semetipsum oblationem et non potius pro nobis solis (non enim eguit oblatione, qui peccatum omnino nescivit), A. S.

Can. 11. Si quis non confitetur, carnem Domini vivificatricem esse et propriam ipsius Verbi Dei Patris, sed velut alterius praeter ipsum coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habitentis habitationem, ac non potius ut diximus vivificatricem esse, quia facta est propria Verbi cuncta vivificare praevalentis, A. S.

Can. 12. Si quis non confitetur, Dei Verbum passum carne, et crucifixum carne, et mortem carne gustasse, factumque *primogenitum ex mortuis* [Col 1, 18], secundum quod vita est et vivificator ut Deus, A. S.

De fide et traditione servanda¹.

125 ... Ὄρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδεὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἢ γούν συγγράφειν ἢ συνπιθέειν παρὰ τὴν ὀρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαέων συνελθόντων σὺν ἁγίῳ πνεύματι. ...

... Εἰ φωραθειέν τινες εἴτε ἐπίσκοποι εἴτε κληρικοί, εἴτε λαϊκοὶ ἢ φρονούντες ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ προσκομισθείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χαρισίου τοῦ πρεσβυτέρου περὶ τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ γούν τὰ μιὰ καὶ διεστραμμένα Νεστορίου δόγματα ... ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποφάσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. ...

Damnatio Pelagianorum².

126 α'. Εἴτε μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου ... τὰ Κελεστίου ἐφρόνησεν, ἢ φρονήσει, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαι τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων. ...

127 δ'. Εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολ-

... Statuit sancta Synodus, alteram fidem nemini licere proferre aut conscribere aut componere, praeter definitam a sanctis Patribus, qui in Nicaea cum Spiritu Sancto congregati fuerunt. ...

... Si qui inventi fuerint vel episcopi, vel clerici, vel laici, sive sentire, sive docere ea quae continentur in oblata expositione a Charisio presbytero de unigeniti Filii Dei incarnatione², sive scelerata et perversa Nestorii dogmata ...: subiaceant sententiae sanctae huius et universalis Synodi. ...

Can. 1. Si quispiam metropolitae provinciae, derelicta sancta et oecumenica Synodo ... , cum Caelestio sensit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere adversus provinciae episcopos: ut qui iam inde a Synodo totius ecclesiasticae communionis expers sit factus et prorsus inutilis. ...

Can. 4. Si qui autem clericorum defecerint, et

¹ ACoc I, I, 7, p. 105 sq; Msi IV 1362 D sqq; Hrd I 1526 D; cf. Hf II 207.

² Msi IV 1345 sqq.

³ ACoc I, I, 8, p. 27 sq; Msi IV 1471 C sqq; Hrd I 1621 D; cf. Hf II 205 sqq.

μήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν, ἢ δημοσίᾳ τὰ Νεστορίου ἢ τὰ Κελεστίου φρονήσαι, καὶ τούτους εἶναι καθηρημένους, ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται.

ausi fuerint vel privatim vel publice, quae sunt Nestorii aut Caelestii sapere, sancitum est a sancta Synodo istos quoque depositos esse.

«Formula unionis» anni 433, quo pax inter S. Cyrillum Alex. et Antiochenos instaurata est, a S. SIXTO III approbata: App. n. 5002 sq.

De auctoritate S. Augustini¹.

[Ex ep. (21) «Apostolici verba praecepti» ad episcopos Galliarum, 15 (?). Maii 431.]

Cap. 2. Augustinum sanctae recordationis virum pro 128 vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistrae suspicionis saltem rumor adpersit: quem tantae scientiae olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam ante a meis semper decessoribus haberetur².

De gratia Dei «Indiculus» seu «praeteritorum Sedis Apostolicae episcoporum auctoritates»³.

[Eidem epistolae a collectoribus canonum additae.]

Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in 129 damnatis haereticorum sensibus seu pravitate sive im-

¹ Cst 1187 C sqq; Jf 381 c. Add.; ML 50, 530 A; Msi IV 455 E sqq; Hrd I 1254 B sqq.

² Eodem modo commendatur S. Augustini auctoritas a BONIFACIO II in ep. ad Patres Arausic., atque inter Patres, qui de gratia recte scripserunt, recensetur. Nota tamen, quae a S. COELEST. c. 13 huius ep. dicuntur, dictum S. HORMISDAE ad Possessorem [v. n. 173 a], propositionem 30 ab ALEXANDRO VIII damnatam [v. n. 1320], et monitum PII XI, enc. «Ad salutem», 22. Apr. 1930, ne «Augustini loquentis auctoritas supremae ipsi Ecclesiae docentis auctoritati anteferatur» [AAS 22 (1930) 204], denique ipsius Augustini verba De dono perseverantiae cap. 21: «Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit: nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem» [ML 45, 1027 sq].

³ Videntur esse Romae a S. Pro: ero Aquit. (iuxta M. Cappuyens, Revue Bénédictine 41 [1929] 156 sqq) brevi post COELESTINUM I inter 435 et 442 collectae et circa a. 500 ut Sedis Apostolicae doctrina genuina universim agnitae: cf. Epist. Petri Diaconi (a. 520), c. 8, n. 7 [ML 45, 1775] et Brachiarus (saec. 7), De ecclesiasticis dogmatibus c. 22—32 [ML 83, 1232—1234]; Gennadius Massil., De eccl. dogmatibus c. 30 [ML 58, 987 D].

per indicia integri sensus postulant, non negetur. At si aliqua vi aegritudinis ita fuerint aggravati, ut, quod paulo ante poscebant, sub praesentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul et poenitentiae et reconciliationis beneficium consequantur; servata tamen regula canonum paternorum circa eorum personas, qui in Deum a fide discedendo peccaverunt.

Conc. CHALCEDONENSE 451.

Oecumenicum IV (contra Monophysitas).

Definitio de duabus naturis Christi¹.

148 Ἐπόμεινοι τοίνυν τοῖς ἀγίοις πατράσιν, ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συμφώνως ἀπαντες ἐκδιδάσκωμεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἀνθρώπον ἀληθῶς τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐκ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν υἱὸν κύριον μονογενῆ

[Versio Rustici.] Sequentes igitur sanctos Patres, unum eundemque confiteri Filium et dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus, eundemque perfectum in deitate, et eundem perfectum in humanitate, Deum verum et hominem verum, eundem ex anima rationali et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, *per omnia nobis similem absque peccato* [cf. Hebr 4, 15]; ante saecula quidem de Patre genitum secundum deitatem, in novissimis autem diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria virgine Dei genitrice secundum humani-

ἐν δύο φύσεσιν¹ ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ιδιότητος ἐκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον, κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφήται περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεπαίδευσεν, καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον.

Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε καὶ ἐμμελείας παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη συνόδος, ἑτέραν πίστιν μηδὲν ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ γοῦν συγγράφειν ἢ συντιθέναι ἢ φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἑτέρους.

De primatu Romani Pontificis².

[Ex ep. Synodi «Repletum est gaudio» ad LEONEM Papam, initio Nov. 451.]

Εἰ γὰρ ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ αὐ-

[Versio antiquior.] Si enim ubi 149 sunt duo aut tres congregati

¹ Ita legendum est, non autem ἐκ δύο φύσεων, ut textus Graecus, qualem referunt aliquae Collectiones Conciliorum, habet, quod optime ostendunt Petavius l. 3 de Inc., c. 6, n. 11 et et Hfl II 470 nota 1.

² Ml. 54, 952 B (textus Graec.) 959 C (textus Lat.); cf. Hrd II 655 sq; Msi VI 147 sqq 155; Hfl II 545 sqq.

¹ ACCoc. T. II, vol. 1, pars 2, p. [225] 129 sq; Msi VII 115 B sq; coll. 118 II 471 sq; Hrd II 466 B sq; cf. Bar(Th) ad 451 n: 82 sqq (8, 104 sqq).

τοῦ ὀνόμα, ἐκεῖ ἔφη εἶναι
ἐν μέσῳ αὐτῶν· πόσῃν περι
πεντακοσίους εἰκοσὶν ἱερέας
τὴν οἰκείωσιν ἐπεδείκνυτο,
οἱ καὶ πατρίδος καὶ πόνου
τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας τὴν
γνώσιν προέθηκαν; ἂν σὺ
μέν, ὡς κεφαλὴ μελῶν, ἡγε
μόνευες ἐν τοῖς τὴν σύνταξιν
ἐπέχουσιν, τὴν εὐνοίαν ἐπι
δεικνύμενος.

*in nomine ipsius, ibi ait se esse
in medio eorum* [cf. Mt 18, 20]:
quantam circa quingentos vi
ginti sacerdotes familiarita
tem monstrabit, qui et pa
triae et labori circa eum scien
tiam confessionis praeposu
erunt, quibus tu tanquam
caput membrum praepositus
eras per eos qui tuam conti
nent vicem, rectum consilium
demonstrans?

149* *Ipse S. LEONTIS I ducta de primatu Romani Pontificis v. Kch n. 891—901.*

De ordinationibus clericorum¹.

[Ex «Statutis Ecclesiae antiquis» sive «Statutis antiquis Orientis».]

- 150 Can. 2 (90). Episcopus cum ordinatur, duo episcopi (ex-)ponant et teneant Evangeliorum codicem super caput eius, et uno super eum fundente benedictionem reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.
- 151 Can. 3 (91). Presbyter cum ordinatur, episcopo benedicente et manus super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri, qui praesentes sunt, manus suas iuxta manus episcopi super caput illius teneant.
- 152 Can. 4 (92). Diaconus cum ordinatur, solus episcopus, qui eum benedicit, manus suas super caput eius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

¹ ML 56, 887 C sq (Ball. Append. Opp. Leon. I); Msi III 951 A sq (Hrd I 979). — Hi canones olim falso adscribebantur Concilio cuidam CARTHAGINENSI IV (296), quod nunquam habitum esse nunc pro certo habetur. Orti esse videntur post coeptas Pelagianorum et Monophysitarum haereses, sed ante finem saeculi sexti. Revera citantur tanquam «Instituta seniorum» in actis, quae dicuntur esse alicuius Concilii Arelatensis, quod tamen habitum non est. Eorum auctor vel compositor nunc habetur Caesarius episc. Arelatensis (502—542). — Cf. oratio, quae habetur Feria VI in Parasceve, in qua eadem ponitur series orationum, ita tamen, ut psalmistae seu cantores vocentur «confessores»: «Oremus et pro omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Acolythis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis, Confessoribus, Virginibus, Viduis.»